แนวทางการพัฒนาศักยภาพรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

Guidelines for the Development of the Potential Tourism Model, Baan Sa Kla Village Samut Prakarn Province

- ณัฐกานต์ รองทอง
  อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
  Natthakan Rongthong
  Lecturer of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science,
  Phranakhon Rajabhat University, E-mail: natthakan20@gmail.com
- วงศ์วิภา โถสุวรรณจินดา
  อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
  Vongvipha Thosuwonchinda
  Lecturer of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science,
  Phranakhon Rajabhat University, E-mail: vongvipha_t@hotmail.com

Received: *October 5, 2018;* ***Revised:*** *October 11, 2018;* ***Accepted:*** *November 15, 2018*

Abstract

This research aims to explore tourism resources and evaluate tourism potential of Baan Sa Kla Village, Samut Prakarn Province; to propose the development model of tourism. This research is a qualitative research by using purposive sampling from stakeholders who are representative from government agencies, village representatives and tourists. Semi-structured interview was methods of collecting qualitative data in this research. A survey of the tourism resources of the Baan Sa Kla community, based on the Five A's of Tourism criteria. It was found that the community tourism resources in full the whole composition 5 criteria, including 1) Attractions 2) Accessibilities 3) Accommodation 4) facilities and Amenities and 5) Activities. Evaluation of potential tourist attractions. Evaluation of potential tourist attractions. There were found that Baan Sa Kla community has the potential to develop into a tourist attraction in all 6 parts. The researchers designed activity as an itinerary for One Day Trip. This is a cooperation with related government agencies and local people in the community. The development of tourism in the community as a guideline for sustainable tourism management.

Keywords: Tourist Attraction Development, Potential Assessment, Tourist Attraction Potential, Community Based Tourism

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพรูปแบบการท่องเที่ยว การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และทำการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการในชุมชนและนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผลการดำเนินงานวิจัยสรุปได้ว่า การสำรวจทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลาโดยสำรวจตามเกณฑ์องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Five A's of Tourism) พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวครบตามองค์ประกอบทั้ง 5 เกณฑ์ ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ชุมชนมีสถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเยี่ยมชม คือ วิถีชีวิตชุมชนบ้านสาขลา วัดสาขลาและตลาดโบราณบ้านสาขลา 2) การเดินทาง (Accessibilities) นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว รถสองแถวและเรือคอยบริการ 3) ที่พัก (Accommodation) ชุมชนมีที่พักและโฮมสเตย์ใกล้แหล่งท่องเที่ยวไว้รองรับนักท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านสะดวกซื้อ บริการตู้ ATM ธนาคารออมสิน ห้องน้ำสาธารณะที่บริเวณวัดสาขลา ลานจอดรถไว้รองรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของฝากที่มีชื่อเสียงของชุมชนและร้านอาหารบริเวณตลาดโบราณ 5) กิจกรรม (Activities) มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถรองรับความต้องการและเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนและการเรียนรู้วิธีการทำกุ้งเหยียด การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลามีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกด้าน แต่ยังไม่เห็นจุดแข็งที่จะใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้แก่นักท่องเที่ยวหรือแม้แต่การสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนให้เข้ามาเป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลและสรุปรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา ได้ออกแบบเป็นกิจกรรมรายการจัดนำเที่ยว (One Day Trip) โดยประสานความร่วมมือจากคนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยว

บทนำ

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่เต็มไปด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ไม่น้อยกว่าประเทศใดในโลก ชุมชนในท้องถิ่นของประเทศไทย ได้ขานรับกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์

วิถีชีวิตดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืนเป็นจำนวนมาก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นขณะเดียวกันก็สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นอีกด้วย (Pimpandee, K. et al., 2011) การสร้างสรรค์การท่องเที่ยวโดยวางอยู่บนพื้นฐานของคุณค่า ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือทุนทางวัฒนธรรมสามารถทำได้โดยหยิบยกเรื่องราว จากประวัติศาสตร์ ศิลปะท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน วิถีความเป็นชุมชนวรรณกรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ความงดงามของฝีมือช่าง และอื่น ๆ มาจัดการให้เกิดความน่าสนใจสอดคล้องตามคุณค่าของชุมชนหรือเมือง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการเรียนรู้ผ่านทางการท่องเที่ยว (Thailand e Government., 2013)

ชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่บริเวณริมปากแม่น้ำเจ้าพระยาริมขอบอ่าวไทย ซึ่งหมู่บ้านสาขลาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงกรุงศรีอยุธยาตอนต้น จุดเด่นของชุมชนบ้านสาขลา คือ “เป็นเมืองสามน้ำ สามป่า สามหอย” กล่าวคือ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีวิถีชีวิตตั้งถิ่นฐานอยู่ริมน้ำ ที่รวมขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสถานที่ท่องเที่ยวและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ อาทิเช่น วัดสาขลา เป็นที่ประดิษฐานของ หลวงพ่อโต พระพุทธรูปศิลปะสมัยอู่ทอง ปางมารวิชัย ซึ่งมีความงดงามและเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวบ้านสาขลาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมี “พระปรางค์เอียง” ซึ่งเป็นเจดีย์เมื่อร้อยกว่าปีก่อนเกิดการทรุดตัวของแผ่นดินจากน้ำท่วมขัง ทำให้พระปรางค์เอียงแต่ก็มิได้โค่นล้มแต่อย่างใด การประกอบอาชีพที่หลากหลายทั้งวิถีดั้งเดิมที่มีความเป็นเอกลักษณ์และหาดูได้ยากในปัจจุบัน อาทิ การทำกุ้งเหยียด ถือเป็นของขึ้นชื่อของบ้านสาขลาที่กล่าวขานกันว่าใครที่มาแล้วไม่ได้กินถือว่ามาไม่ถึง กลายเป็นผลิตภัณฑ์ของฝากชุมชน ปัจจุบันบ้านสาขลาได้ถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ ชาวบ้านสาขลายังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามให้คงไว้ ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือ ประเพณีประกวดเรือประเภทต่าง ๆ ในช่วงออกพรรษา หรือจะเป็นประเพณี “แห่หลวงพ่อโต” โดยจะแห่หลวงพ่อโตไปตามลำคลองสรรพสามิตเพื่อให้ประชาชนได้สักการะบูชา นอกจากนี้ยังอนุรักษ์ประเพณีการละเล่นต่าง ๆ อาทิเช่น การเล่นสะบ้า การเข้าทรงผีกระด้ง เป็นต้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนสืบต่อไปจนถึงลูกหลาน อย่างไรก็ตามความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลายังขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรม การจัดกิจกรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและยังขาดการวางแผน ขาดการมีส่วนร่วมพูดคุยกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนักและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี หากสามารถสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ จะสามารถขยายผลและต่อยอดการทำงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือมีนโยบายและแนวทางที่จะพัฒนาให้ชุมชนบ้านสาขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สิ่งที่ท้าทายในการท่องเที่ยวชุมชนแห่งนี้คือ การค้นหาอัตลักษณ์ประจำชุมชน เพื่อนำเสนอและกลายเป็นจุดขายที่น่าสนใจแก่ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยว จึงต้องอาศัยความร่วมมือคนในชุมชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนปกครองท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงนำมาสู่ปัญหาการวิจัยว่าจะมีแนวทางอย่างไรบ้างจะทำให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลาเกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวทางภายใต้แนวการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของชุมชนบ้านสาขลาให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอันเป็นเป้าหมายสำคัญในการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

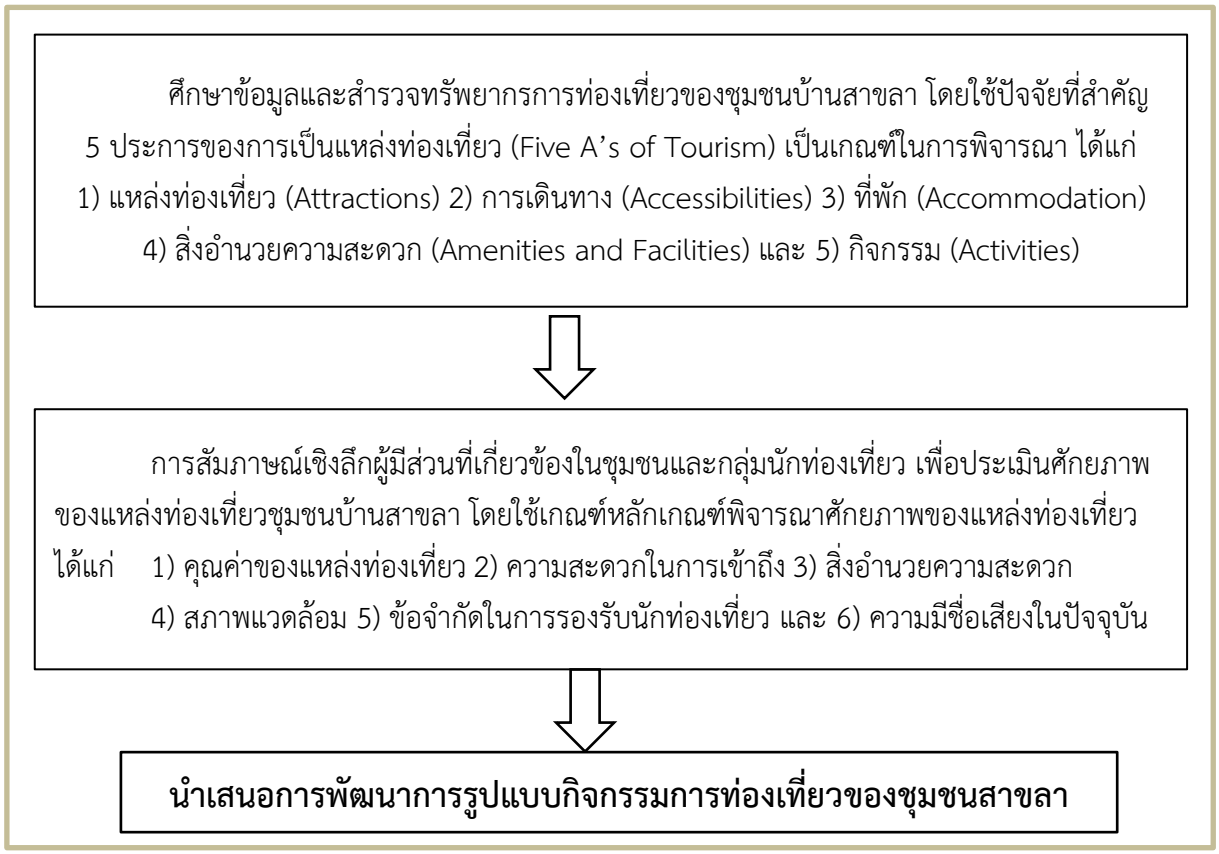
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา ในชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตการวิจัย

1. กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
2. กำหนดของเขตของเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว เฉพาะองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Five A’s of Tourism) 5 ด้าน คือ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 2) การเดินทาง (Accessibilities) 3) ที่พัก (Accommodation) 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities and facilities) และ 5) กิจกรรม (Activities)
3. กำหนดขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ ตัวแทนผู้นำชุมชนบ้านสาขลา ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวนรวมทั้งสิ้น 32 คน
4. กำหนดขอบเขตของระยะเวลาการเก็บข้อมูล โดยระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559

กรอบแนวคิด

นิยามศัพท์

องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การใช้ปัจจัยที่สำคัญ 5 ด้านของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Five A's of Tourism) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 2) การเดินทาง (Accessibilities) 3) ที่พัก (Accommodation) 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities and Facilities) และ 5) กิจกรรม (Activities)

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การใช้หลักเกณฑ์พิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ความสะดวกในการเข้าถึง 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) สภาพแวดล้อม 5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และ 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

รูปแบบการท่องเที่ยว ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบ้านสาขลา ตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

กิจกรรมการท่องเที่ยว ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การจัดรายการนำเที่ยวสำหรับ 1 วัน (One Day Trip) เป็นกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนหมู่บ้านสาขลา เช่น การเที่ยวชมหมู่บ้าน การเข้าวัดทำบุญ หรือการได้เรียนรู้อาหารท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และสนับสนุนผลการศึกษาวิจัย โดยได้แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการนำเอาหลักการที่เชื่อถือได้หรือได้รับการพิสูจน์แล้วมาใช้เพื่อกำหนด แนวทางพัฒนา ซึ่งผู้พัฒนาจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อ การวางแผนการพัฒนาอย่างไม่ผิดพลาด โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ดีนั้นจะต้องทำความเข้าใจในปัจจัยที่จำเป็นสำหรับ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการ หรือ Five A's of Tourism (Tourism Western Australia., 2009) ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) สถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางมาเยี่ยมชม มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ สามารถดึงดูดหรือจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้ 2) การเดินทาง (Accessibilities) การเดินทางจากถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าชม ทั้งนี้หมายรวมถึง ระบบขนส่งและสาธารณูปโภค ด้านการขนส่งที่เอื้อให้การเดินทางเกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น 3) ที่พัก (Accommodation) สถานที่พักที่ใกล้เคียงกับ แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว สร้างความรู้สึกสบายและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities and Facilities) การบริการต่าง ๆ ที่จัด ไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสะดวกสบาย ตอบสนองความต้องการ และ สร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น บริการร้านอาหาร สปา ร้านค้าของที่ระลึก ร้านสะดวกซื้อ ห้องน้ำ ผับ บาร์ ห้างสรรพสินค้า หรือแม้แต่บริการโทรคมนาคม เป็นต้น 5) กิจกรรม (Activities) กิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงธรรมชาติหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ รวมไปถึงเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล มีกิจกรรมโต้คลื่นให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วม หรือการจัดกิจกรรมดูนกในเส้นทางการเดินป่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว (Srirathu, 2008) ได้แก่ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงามลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทาง ประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต 2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย 4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว 5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยการจัดการ ท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลให้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะย้อนคืนมาสู่ชุมชน และท้องถิ่น (Emphan., 2007) นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของ

ชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อ เนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม (Thailand CBT Network Coordination Center., 2017) และสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน World Tourism Organization (UNWTO, 2011) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า จะต้องตอบสนอง ความต้องการทั้งของนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยจะต้องมีการปกป้องและสร้างโอกาสให้คนรุ่นต่อไปด้วย สำหรับหัวใจหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงอยู่ที่ความเป็นเจ้าของร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการ ซึ่งสะท้อนถึงความภาคภูมิใจในความเป็นชุมชนและส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม รักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Tancharoen., 2017) มิติใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต้องให้ชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน โดยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้น จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตัวเอง ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม (Wiriyothin., 2008) ออกมาในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) กล่าวคือ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์อันแท้จริง ซึ่งได้มาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่" (Wurzburger., 2009) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เข้าใจในพื้นที่ท่องเที่ยวและช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้ท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นเท่านั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้มีส่วนในการสร้างสรรค์ และพัฒนาพื้นที่เป้าหมายปลายทางของการท่องเที่ยวอีกด้วย กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้นสามารถเชื่อมโยงกันในมิติของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้ร่วมเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้ท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในมรดกวัฒนธรรม ทักษะและ คุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่ได้เยี่ยมชม นักท่องเที่ยวจะได้รับความพึงพอใจอันประณีต ในกระบวนการของการพัฒนาทักษะและการสร้างสรรค์ร่วมกับเจ้าของพื้นที่ (Ohrisdska-Olson et al., 2010)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวนั้น ได้ศึกษางานวิจัยของ (Sangchumnong., 2007) เรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว พระตำหนักในสมัยรัชกาลที่ 5 เขตพระราชวังดุสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ในเขตพระราชวังดุสิต ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่เป้าหมายมีอาณาบริเวณตั้งแต่พระที่นั่งวิมานเมฆถึงวังสวนสุนันทา สามารถพัฒนาโปรแกรมนำเที่ยวแบบเต็มวัน จำนวน 2 โปรแกรม และโปรแกรมท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน จำนวน 4 โปรแกรม และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรม การท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่

(Pimpandee, K. et al., 2011) ได้ศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา การพัฒนาหมู่บ้านสาขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนและยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านสาขลามีศักยภาพที่เชื่อว่าน่าจะมีความพร้อมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ไม่มีผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถอนุรักษ์การคงอยู่ของสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน (Sotear., 2011) ได้ศึกษาเรื่อง Community based tourism in Cambodia: exploring the role of community for successful implementation in least developed countries พบว่า ความสำเร็จในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ชนบทของกัมพูชานั้นเกิดจากความภาคภูมิใจของชุมชน ความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมของชุมชนและการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ (Satarat., 2010) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง Sustainable Management of Community-Based Tourism in Thailand พบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่จะสร้างทั้งความได้เปรียบและเสียเปรียบต่อคนในชุมชน ทั้งมุมมองด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจและแนวคิดวิถีของชาวพุทธจึงควรนำมาเป็นแนวทางการจัดการการท่องเทียวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ศึกษาจึงเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยถือเกณฑ์ความเกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านสาขลา เป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล 3 แหล่งคือ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน กำนัน 1 คน พระสงฆ์ 1 รูป ประชาชนที่มีภูมิลำเนาและประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านสาขลา จำนวน 7 คน นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้ 20 คน แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ได้เป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสาขลา สำรวจทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวบ้านสาขลา ใช้เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา โดยใช้ปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Five A's of tourism) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ 1) Attractions 2) Accessibility 3) Accommodation 4) Amenities and facilities 5) Activities ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา ในชุมชนบ้านสาขลา ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา ในชุมชนบ้านสาขลา ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบ

ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว 6 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ความสะดวกในการเข้าถึง 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) สภาพแวดล้อม 5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน มีการประเมินผลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา และประชุมเชิงปฏิบัติการ การคืนข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา การประเมินผลและสรุปรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะกับชุมชนบ้านสาขลา นำไปสู่การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสาขลา จากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลาโดยสำรวจตามเกณฑ์องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Five A's of Tourism) พบว่า ชุมชน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวครบตามองค์ประกอบทั้ง 5 เกณฑ์ ดังนี้ 1) Attractions สถานที่ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเยี่ยมชม ได้แก่ วิถีชีวิตชุมชนบ้านสาขลา วัดสาขลา ตลาดโบราณบ้านสาขลา 2) Accessibility ความสะดวกในการเข้าถึงชุมชน ได้แก่ รถยนต์ส่วนตัว สามารถขับรถเข้ามาจอดในบริเวณ วัดสาขลา รถสองแถว มีให้บริการรอบละ 30 นาที มีค่าบริการ 15 บาท ตลอดสาย ให้บริการตั้งแต่ 05.00 – 18.00 น. ทุกวัน เดินเข้าไปยังหมู่บ้านสาขลาสักประมาณ 20 เมตร รถสองแถวจอดตรงหน้าตลาดและสามารถเดินเข้าตลาดโบราณได้ เรือ มีให้บริการวันละ 2 รอบ รอบแรกตอนเวลา 05.00 น. รอบที่สองตอนเวลา 10.00 น. มีค่าบริการ 20 บาท 3) Accommodation มีที่พักหรือรีสอร์ทที่สามารถเดินทางได้สะดวกและใกล้แหล่งท่องเที่ยว เพียง 2 แห่ง ได้แก่ สินน้ำเงินรีสอร์ท ขุนสมุทรโฮมสเตย์ 4) Amenities การบริการในด้านต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านสะดวกซื้อ บริการตู้ ATM ธนาคารออมสิน ห้องน้ำสาธารณะที่บริเวณวัดสาขลา ลานจอดรถไว้รองรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึกเป็นร้านของฝาก โดยมีสินค้าที่มีชื่อเสียงของชุมชน ร้านอาหารบริเวณตลาดโบราณ 5) Activities มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถรองรับความต้องการและเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนและการเรียนรู้วิธีการทำกุ้งเหยียด

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา ในชุมชนบ้านสาขลา ได้จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 20 คนและตัวแทนชุมชนผู้ประกอบการในชุมชน 10 คน โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ตัวแทนนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา

	หัวข้อประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ใช้เกณฑ์ 6 ด้าน	**ผลการเก็บข้อมูล**
1	คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	สิ่งสำคัญของหมู่บ้านและเป็นจุดเด่น คือ วัดสาขลา ซึ่งมีองค์หลวงพ่อโต ให้นักท่องเที่ยวกราบไหว้ และตลาดน้ำโบราณบ้านสาขลา ที่ให้เดินเที่ยวชมกันตลอดวัน วัดสาขลา เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา เรื่องการทำอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะจ้างชาวพม่ามาเป็นแรงงาน จนกลายเป็นชุมชนพม่าขนาดใหญ่ ซึ่งมีปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมา แต่ปัญหาเหล่านี้ยัง ไม่ได้กระทบต่อหมู่บ้านสาขลา อาจเป็นเพราะหมู่บ้านสาขลาเหมือนจะเป็นชุมชนปิด
2	ความสะดวกในการเข้าถึง	แต่เดิมเข้าออกชุมชนได้เพียงทางเดียวคือทางเรือเท่านั้น แม้ว่าในปัจจุบันจะมีถนนเข้าไปถึงหมู่บ้านแล้ว แต่ว่าหมู่บ้านสาขลาก็มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสิทธิภาพ และพยายามที่จะพัฒนาดูแลรักษาความบริสุทธิ์ของความเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมให้ยังคงอยู่ต่อไป ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกมากขึ้น
3	สิ่งอำนวยความสะดวก	หมู่บ้านสาขลาน่าจะมีที่พักหรือรีสอร์ทที่สามารถเดินทางได้สะดวกและใกล้แหล่งท่องเที่ยว มีการเพิ่มจำนวนตู้ ATM ให้มีหลากหลาย และเพิ่มจุดประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเช่นไกด์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวประวัติศาสตร์ และได้เพิ่มจุดแจ้งเหตุกรณีเด็กหายผลัดหลงกับผู้ปกครองหรือของหาย ทั้งนี้ ควรขยายพื้นที่ลานจอดรถสร้างอาคารจอดรถให้มีร่มเงากันแดด
4	ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว	หมู่บ้านสาขลามีพื้นที่หมู่บ้านที่คับแคบไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในจำนวนมาก ๆ ได้ ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ล่ะวันเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์
5	สภาพแวดล้อม	ชุมชนบ้านสาขลาเป็นชุมชนที่ตัวบ้านติดกันมาก ใต้ถุนบ้านมีเศษขยะและขี้โคลนที่มาพร้อมระดับน้ำ ถนนในชุมชนมีขนาดที่เล็ก รถสัญจรได้ช้า มีสะพานที่สูงชัน ขับรถต้องมีความระมัดระวัง มีสภาพอากาศที่ร้อน นักท่องเที่ยวควรใส่หมวกหรือพกร่มกันแดด
6	ความมีชื่อเสียง	สถานที่ท่องเที่ยวในบ้านสาขลา เป็นที่นิยมของการมาเที่ยวแบบครอบครัวและมีความศรัทธามาทำบุญพร้อมกับมากราบนมัสการหลวงพ่อโตที่วัดสาขลา นักท่องเที่ยวมีหลายกลุ่มเพราะมีกิจกรรมหลากหลาย

จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลายังมีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ วัดสาขลาเป็นแหล่งรวมของการท่องเที่ยว เนื่องจากหลวงพ่อโตขึ้นชื่อและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มา คือ 1) การนมัสการหลวงพ่อโต สถานที่ท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลาส่วนใหญ่จัดอยู่บริเวณวัด ทำให้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมที่แคบ ไม่สะดวกต่อนักท่องเที่ยวเมื่อมีจำนวนมาก 2) ควรมีการจัดกิจกรรมสาธิตการทำกุ้งเหยียดหรือให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำ โดยจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากจะเป็นการให้ความรู้แล้วยังสามารถช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่ง 3) ควรมีบุคคลหรือไกด์ท้องถิ่นให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระปรางค์เอียง แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นโบราณสถานที่เก่าแก่ของชุมชน 4) การท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลายังไม่มีการรักษาเรื่องความปลอดภัยและศูนย์ให้ความช่วยเหลือ แก่นักท่องเที่ยว 5) การตั้งร้านขายของของชาวบ้านในบริเวณวัดยังไม่เป็นระเบียบทำให้บดบังทัศนียภาพแหล่งท่องท่องเที่ยว ควรจัดพื้นที่สำหรับการขายของโดยเฉพาะ เพื่อทัศนียภาพที่สวยงาม 6) หมู่บ้านสาขลาควรจะมีการพัฒนาการบริการที่พักหรือรีสอร์ทที่สามารถพักค้างคืนเดินทางได้สะดวกและใกล้แหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 2 แสดงผลการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ตัวแทนนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา

ลำดับ	หัวข้อประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ใช้เกณฑ์ 6 ด้าน	ผลการวิเคราะห์
1	คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	ชื่อหมู่บ้าน สาขลา เพี้ยนมาจากคำว่า “สาวกล้า” มีที่มาจาก (บรรดาผู้หญิงในหมู่บ้านลุกขึ้นมาต่อสู้ขับไล่กองลาดตระเวนพม่าออกไปได้สำเร็จ จึงเป็นที่มาของชุมชนสาวกล้า) แต่เดิมเป็นบริเวณที่มีการทำนาเกลือกันมาก เป็นชุมชนขนาดกลาง ๆ อยู่ละแวกปากอ่าวไทย ค่อนข้างเป็นลักษณะชุมชนแบบปิด ซึ่งแต่เดิมเข้าออกชุมชนได้เพียงทางเดียวคือทางเรือ มีอุตสาหกรรมพื้นบ้านประเภทการถนอมอาหารทะเล วัดสาขลาสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2325 ชาวบ้านช่วยกันสร้าง และมีการสร้างพระปรางค์เป็นสิ่งก่อสร้างหลักในวัด เป็นพระปรางค์ทรงชะลูดแบบสมัยปลายอยุธยาต่อถึงตอนต้นรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันพระปรางค์องค์นี้อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมจนเอียง ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า พระปรางค์เอน เพราะปัจจุบันหมู่บ้านสาขลาประสบปัญหาน้ำทะเลกัดเซาะ
2	ความสะดวกในการเข้าถึง	จะมีรถสองแถวให้บริการซึ่งจะจอดอยู่ตรงท่าน้ำพระสมุทรเจดีย์มีจอดรอรับส่งอยู่ตลอดวันในราคาเพียง 8 บาทตลอดสายเวลาเปิดให้เข้าชมตลาดน้ำ เปิดเฉพาะวันเสาร์ - วันอาทิตย์ เวลา 09.00 - 17.00 น. สามารถเดิน

ลำดับ	หัวข้อประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ใช้เกณฑ์ 6 ด้าน	ผลการวิเคราะห์
		เข้าตลาดน้ำโบราณของหมู่บ้านกันเลย และยังมีเรือพร้อมให้บริการ ถ้าขับรถมาเองก็สามารถขับรถเข้ามาจอดในบริเวณวัดสาขลาได้เลยมีพื้นที่รองรับแต่ยังไม่มากนัก
3	สิ่งอำนวยความสะดวก	จากที่ได้ลงพื้นที่สำรวจพบว่ามี 3.1 ร้านสะดวกซื้อ 7 - 11 3.2 ห้องน้ำสาธารณะที่บริเวณวัดสาขลา 3.3 ลานจอดรถ 3.4 Home Stay เจ๊รวย
4	ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว	จากที่ได้ลงสำรวจพื้นที่พบว่า 4.1 พื้นที่ทางเข้าหมู่บ้านสาขลาแคบ พื้นที่สาธารณะมีน้อย 4.2 ตลาดน้ำบ้านสาขลาเปิดเฉพาะ วันเสาร์ - วันอาทิตย์
5	สภาพแวดล้อม	สภาพโดยทั่วไปของชุมชนบ้านสาขลาเป็นป่าชายเลน ตัวบ้านยกสูงป้องกันน้ำท้วม เป็นระบบนิเวศน์ของป่าเขตร้อน มีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมมีความชื้นสูง มีปริมาณน้ำฝนมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวบ้านสาขลาที่ส่วนใหญ่ทำประมงและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทะเล เช่น ทำวังกุ้ง วังปลา และทำกุ้งเหยียด เป็นสินค้า OTOP และชาวบ้านสาขลามีอัธยาศัยดีพร้อมให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
6	ความมีชื่อเสียง	สถานที่มีชื่อเสียง หลวงพ่อโตวัดสาขลา พิพิธภัณฑ์บ้านสาขลา ตลาดโบราณบ้านสาขลา ประเพณีแห่หลวงพ่อโต ประเพณีแข่งเรือช่วงออกพรรษา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เข้ามาสนับสนุนจัดงานสืบสานประเพณีก่อพระเจดีย์ทราย และห่มผ้าองค์พระปรางค์เอน วัดสาขลา ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อาหารขึ้นชื่อ คือ กุ้งเหยียด เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากการการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลาสามารถจำแนกการประเมินศักยภาพของชุมชนได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวและด้านศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านสาขลา ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ยังพบปัญหาด้านการรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนยังขาดความพร้อมในเรื่องของการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มตัวหรือรอระหว่างช่วงการ ดำเนินการเปิดตัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนแห่งใหม่ ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

เช่น ไฟฟ้า ประปา โฮมสเตย์ร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ ป้ายบอกทาง เป็นต้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวความให้ความสำคัญกับ การพัฒนาและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีที่พักในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา จำนวนมากหรือเป็นหมู่คณะ ส่วนบริเวณที่จอดรถตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรมีการจัดตั้งให้มีขนาดที่เหมาะสม สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ควรเพิ่มร้านอาหารหรือร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปในชุมชนให้มีความหลากหลาย รวมถึงมีบริเวณหรือพื้นที่ในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว พัฒนาห้องน้ำสาธารณะตามสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหรือ ตามจุดแวะพัก ซึ่งควรแบ่งห้องน้ำชายหญิงให้ชัดเจนและเป็นสัดส่วน มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ พร้อม สำหรับการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสมบูรณ์นอกจากนี้ต้องมีการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่สามารถ เชื่อมโยงวิถีชีวิตชีวิตคนในชุมชน โดยสร้างแผนที่เส้นทางและจัดตั้งป้ายบอกทางภายในชุมชนให้ ชัดเจน และสามารถมองเห็นได้ง่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก เป็นการเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของคนในชุมชน

ด้านที่ 2 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งชุมชนบ้านสาขลามีทรัพยากรที่สามารถพัฒนาให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้ ไม่ว่าจะเป็น ต้นทุนทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชนการทำเกษตรกรรมนาเกลือบ่อกุ้ง และประเพณีของชุมชนที่สืบทอดมายาวนาน จากการพิจารณาอัตลักษณ์ชุมชนได้ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ วิถีชีวิต (ชุมชนริมน้ำ) มรดกทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม อาหารพื้นถิ่น (กุ้งเหยียด) ดังนั้น จึงควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติม อีกทั้งเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมการเข้าไปชมบ้านเรือนเก่า การสัมผัสมรดกทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม การชิมอาหารพื้นถิ่น ที่ผนวกเข้ากับการเรียนรู้การทำกุ้งเหยียดของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อาทิ ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามามากขึ้น ซึ่งจะเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุนชนได้อย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานของความยั่งยืนอันที่เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว

ด้านที่ 3 ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยว เนื่องจากการให้บริการจากผู้นำชุมชน แกนนำ และชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่มีจิตบริการสาธารณะ มีการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเสมือนญาติพี่น้องและบริการด้วยความเต็มใจ พร้อมกับความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนในชุมชนเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ สามารถทำให้ นักท่องเที่ยวสนใจและเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำและมีการบอกต่อเพื่อให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น แต่หากพิจารณา ตามหลักทัศนคติของคนในชุมชนต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเห็นว่าส่วนใหญ่มีแรงขับเคลื่อนจากความ สัมพันธ์ (Drive to Bond) เพื่อต้องการเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวและชุมชนยังอยู่ในระดับตื่นตัวทางการท่อง เที่ยว เปิดรับและยินดีให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนของตน อย่างไรก็ตามหากจะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ เกิดความยั่งยืน คนในชุมชนต้องมีจิตสำนึกและทัศนคติ

ต่อการท่องเที่ยว รวมถึงมีความเข้าใจหลักการการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างถ่องแท้ ผู้นำและแกนนำชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและผลักดันให้คนในชุมชนรู้จัก อัตลักษณ์ชุมชนของตนเองให้ดีขึ้นและเกิดความภาคภูมิใจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

ด้านที่ 4 ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการถือเป็นสิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่งที่ เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ แต่จากการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านสาขลายังไม่มีความชัดเจนในการแบ่งฝ่ายรับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน คนในชุมชนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจในการเปิดชุมชนตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจึงมีความสำคัญ ทำหน้าที่ทำความเข้าใจกับคนในชุมชน วางแผนการจัดการด้วยการแบ่งฝ่ายในการรับผิดชอบ สนับสนุนการมีส่วนร่วม ขอคำปรึกษา พัฒนา และติดตามผลการพัฒนาชุมชนอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนหรือได้ประสิทธิผลมากที่สุด และเกิดการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านสาขลา

Strength (S)	Weaknesses (W)	Opportunities (O)	Threats (T)
• ผู้นำและแกนนำชุมชนมีศักยภาพ • พื้นที่ในชุมนมีฐานทรัพยากรที่มีความหลากหลาย • เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางโบราณสถานที่มีชื่อเสียง • อบต. เป็นแกนนำในการบริหารการท่องเที่ยว • ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ด้านการคมนาคม	• การบริหารงานยังไม่เป็นเอกภาพ • ผู้ประกอบการมีการบริหารจัดการแบบแยกส่วน • ชุมชนเคยชินกับการค้าขาย มากกว่าสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว • ลักษณะชุมชนเป็นพื้นที่ริมน้ำ พื้นที่แคบทำให้ยากในการจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึง • ปัญหาด้านการขาดองค์ความรู้ที่ชุมชนจะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน	• แนวโน้มการท่องเที่ยวที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา • มีหน่วยงานพัฒนาในพื้นที่จำนวนมาก • มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าไปเที่ยวในชุมชน เพิ่มมากขึ้น • รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนท่องเที่ยว • ชุมชนอยู่ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง	• ปัญหาการเมืองในท้องถิ่น • การพัฒนาถูกหลายภาคส่วนเข้ามามีบทบาทจนทำให้ชุมชนเกิดความสับสนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว • มีคู่แข่งซึ่งเปิดตัวเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง • หลายชุมชนต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน: จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในทำให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชนบ้านสาขลา สามารถนำปัจจัยเหล่านั้นมาวางแผนในการพัฒนาปรับปรุงศักยภาพของชุมชนได้ในอนาคต โดยจุดอ่อนของชุมชนโดยเฉพาะด้านกระบวนการการดำเนินงานและด้านความร่วมมือสามารถวางแผนแก้ไขให้ดีขึ้นโดยการวาง นโยบายสะท้อนผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในหลายแง่มุม ในขณะที่จุดแข็งสามารถนำมาพัฒนาเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยวในระยะยาวได้ ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีความสำเร็จในการพัฒนา ได้แก่ ชุมชนมีความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน ภายในชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ รวมถึงอัตลักษณ์ภายในชุมชน ซึ่งมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ยาวนาน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้นับเป็นจุดเด่นที่มีโอกาสพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยปรับปรุงภูมิทัศน์ ดูแลเรื่องความปลอดภัย และประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์จะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้และจะสามารถแก้ปัญหาจุดอ่อนเรื่องรายได้ไม่พอกับรายจ่ายได้เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก: จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก จะเห็นได้ว่าโอกาสในการจะพัฒนาต้อง อาศัยเครื่องมือเทคโนโลยีและการสื่อสารที่จะทำให้คนเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายขึ้นและสามารถศึกษาหาความรู้ด้วย ตนเองได้ง่ายดายเป็นโอกาสที่จะได้นำความรู้มาประกอบอาชีพ รวมถึงควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลผ่านนโยบายในการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรจากชุมชนเป็นฐาน จะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนบ้านสาขลาเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่เติบโตและพัฒนาด้วยคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

จากการประชุมหารือผลลัพธ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่ได้จากการวิจัย คือ การใช้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) มาเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพมากขึ้นและยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว จึงนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวออกมาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีตัวแทนผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ เจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้ประกอบการในชุมชนและนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีส่วนร่วมและกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวออกมาเป็นรายการจัดนำเที่ยว (One Day Trip) ชุมชนบ้านสาขลา ตามภาพที่ 1 โปรแกรมนำเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา

ONE DAY TRIP

ตะลุยบ้านสาขลา!! ชม ชิม ช้อป ตลาดน้ำโบราณ นมัสการหลวงพ่อโต – โอ้โห้กุ้งเหยียด – ล่องเรือชิลๆ ชมวิถีชีวิตชาวบ้านสาขลา

07.00 น. คณะเดินทางพร้อมกัน ณ จุดนัดหมาย

07.30 น. นำท่านออกเดินทางสู่ หมู่บ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยรถส่วนตัว หรือ รถตู้ หรือ รถโดยสารประจำทาง (สองแถว)

10.30 น. เดินทางถึง วัดสาขลา พาทุกท่านชม “อนุสรณ์สถาน พระปรางค์เอน” มีลักษณะเป็นปรางค์สูงเอนเอียงอายุกว่า 100 ปี

11.30 น. นำท่านนมัสการและไหว้ “องค์หลวงพ่อโต” อันศักดิ์สิทธิ์ และพระพุทธรูปต่างๆ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านสาขลา

11.50 น. พาท่านเยี่ยมชม “ห้องพิพิธภัณฑ์เทพศรีสาขลา” ที่ประดิษฐานองค์พระตรีมูรติ องค์พระพิฆเนศ และองค์อื่นๆ อีกมากมาย เสร็จออกมาเดินชมพระพุทธรูปที่ขุดค้นพบภายในวัดแห่งนี้ เป็นปรางค์ประทานพร และปรางค์ห้ามสมุทร

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน “ร้านก๋วยเตี๋ยวหน้าวัด เชิงสะพาน”

13.00 น. นำท่านสัมผัสบรรยากาศของ “ตลาดน้ำโบราณ” เชิญท่านเลือกซื้อของที่ระลึก อาหารการกิน ขนมไทยต่างๆ ตามอิสระมีร้านหลากหลาย อาหารทำกันสดร้อนๆ เช่น ผัดไท ก๋วยเตี๋ยวน้ำตก ขนมครก และอีกมากมาย

14.00 น. นำท่านเที่ยวชมบรรยากาศและวิถีวิชีตของ “ชุมชนตลาดน้ำโบราณ บ้านสาขลา” อิสระให้ท่านเดินถ่ายรูปตามมุมต่างๆ ที่ สวยงามภายในตลาดน้ำ

15.00 น. มาเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกุ้งเหยียด หนึ่งเดียวในประเทศไทย เป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว ณ “ ร้านป้าสุนทร” มีกุ้งเหยียดที่นำมาจำหน่ายหน้าร้าน และด้านหลังคือครัวที่ใช้ในการแปรรูปกุ้งเหยียด และสาธิตการทำกุ้งเหยียด

15.00 น. มาเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกุ้งเหยียด หนึ่งเดียวในประเทศไทย เป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว ณ “ร้านป้าสุนทร” มีกุ้งเหยียดที่นำมาจำหน่ายหน้าร้าน และด้านหลัง คือครัวที่ใ ช้ในการแปรรูปกุ้งเหยียด และสาธิตการทำกุ้งเหยียด

16.00 น. นำท่าน “ล่องเรือชมทิวทัศน์” ชมธรรมชาติ ชมป่าชายเลน บริเวณปากน้ำที่เป็นทางออกเชื่อมต่อกับทะเล โดยเรือจะแล่นไปตามลำน้ำซึ่งเป็นคลองสายหลักของหมู่บ้าน สองข้างทางมีต้นโกงกางขึ้นอย่างหนาแน่น และมีบ้านเรือนของชาวบ้านจำนวนหนึ่งที่ยังคงอาศัยอยู่ริมน้ำ ทัศนียภาพที่แปลกตาอีกอย่างของที่นี่คือ เมื่อเรือแล่นไปตามแม่น้ำจะพบกับเสาไฟฟ้าที่เป็นเหมือนทางเดินน้ำตลอดทางเปรียบเสมือนกำลังแล่นอยู่บนถนนที่เกิดการน้ำท่วมก็ไม่ปาน หลังจากแล่นเรือมาสักพักจะพบกับนกกระสาที่บินมาหากินตามชายฝั่งซึ่งบ่งบอกว่าสถานที่นี้ยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ไม่น้อย เมื่อเรือแล่นมาเรื่อยๆ จะพบกับ นากุ้งและนาปู หรือที่ชาวบ้านแถบนี้เรียกกันว่า “วังกุ้ง” “วังปู” ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในหมู่บ้านสาขลาเลยก็ว่าได้

18.00 น. นำท่านเดินทางกลับสู่กรุงเทพมหานคร โดยสวัสดิภาพ พร้อมกับภาพความประทับใจ

ภาพที่ 1 โปรแกรมนำเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา

อภิปรายผล

จากข้อสรุปผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลโดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ 4 ข้อ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสาขลา จากการลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา พบว่า ชุมชน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวครบตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ข้อ ซึ่งการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการ (Five A's of Tourism) (Tourism Western Australia., 2009) ขณะเดียวกันยังต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้มีมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เช่นเดียวกับ (Praprudkit., 2010) ได้กล่าวถึงว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่ง ท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังรวมถึง ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ว่ามีมากพอที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวชมหรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา ในชุมชนบ้านสาขลา ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลามีศักยภาพในการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน สอดคล้องกับ (Boonyapakdee., 2007) ได้กล่าวถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่ จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยัง แหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ นอกจากนี้ความสำคัญของการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องมี ทิศทางและแนวทางที่เหมาะสม มีกระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประสบ ความสำเร็จและเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องร่วมมือกันหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นมีสนใจและมีคุณภาพในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา ว่าแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลามีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวต่อไปได้ แต่ยังไม่เห็นจุดแข็งที่จะใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้แก่นักท่องเที่ยวหรือแม้แต่การสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนให้เข้ามาเป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจาก หน่วยราชการในท้องถิ่น ในการประสานงานและเข้ามาร่วมมือกับคนชุมชนและภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวสอดคล้องกับ (Pimpandee, K. et al., 2011) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา การพัฒนาหมู่บ้านสาขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชนและยั่งยืน และ (Sotear., 2011) ได้ศึกษาเรื่อง Community based tourism in Cambodia: exploring the role of community for successful implementation in least developed countries โดยสรุปผลว่าหมู่บ้านสาขลามีศักยภาพที่เชื่อว่าน่าจะมีความพร้อมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ไม่มีผลกระทบต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและน่าจะตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของชุมชนได้

อย่างเหมาะสม สามารถอนุรักษ์การคงอยู่ของสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน และมีการริเริ่มความตั้งใจในการที่จะพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังโดยคนในชุมชนยึดถือวัดเป็นศูนย์กลางของการพูดคุยร่วมระดมความคิดเห็นที่จะทำให้หมู่บ้านสาขลาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาและประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา เพื่อพัฒนาและแสดงศักยภาพของชุมชนให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน จัดประชุมค้นหาผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการประสานงานระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ที่สามารถร่วมกันสร้างแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้ยั่งยืน

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนยังไม่หลากหลาย ให้มีการเพิ่มข้อมูลทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นหลักฐานหรือโบราณคดีสามารถพัฒนาให้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มได้ การสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและจัดหางบประมาณเพื่อศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำมาพัฒนาบุคลากรในชุมชน รวมถึงการจัดอบรมการให้ความรู้เรื่องการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

4. ปัญหาการจัดระเบียบ ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือควรมีงบประมาณสนับสนุนและปรับปรุงภูมิทัศฯบริเวณชุมชนให้มีความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

5. ปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สามารถเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามาลงทุนในด้านอื่น ๆ ตามความเหมาะสม โดยมีชุมชนเป็นผู้พิจารณา เช่น ที่พักใกล้เคียง ลานจอดรถ ระบบรถขนส่ง หรือร้านสะดวกซื้อ

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา การใช้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) และรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) มาเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ (Swarbrooke., 1999) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า ต้องมีความยุติธรรมทางสังคมสำหรับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนจะสามารถเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนบ้านสาขลาได้ สอดคล้องกับ (Loedlukthanathan., 2007) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา แม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน แม่น้ำแควน้อย มีกิจกรรมสอดคล้องตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการจัดการที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ในขอบเขตขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยว และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เน้นคุณค่า และความเป็นเอกลักษณ์ ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ตลอดจน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวและ

การบริการท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพ รายได้ ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ในด้านการใช้ ภาษา ค่านิยม ความปลอดภัย ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก และเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายเพื่อสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสาขลา โดยได้รายการจัดนำเที่ยว (One Day Trip) โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือและชุมชนบ้านสาขลาได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา เพื่อให้เกิดการประสานงานและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความยั่งยืนมากขึ้น และสามารถส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก โฮมสเตย์มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสาขลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาที่ได้ รายการจัดนำเที่ยว (One Day Trip) สามารถนำไปทดลองใช้รูปแบบการท่องเที่ยวและสามารถพัฒนาต่อยอดและปรับปรุงให้เกิดเป็นรายการจัดนำเที่ยวที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) หรือศึกษาการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เช่น การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณชุมชนบ้านสาขลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ เจ้าอาวาสวัดสาขลา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คุณลุง คุณป้า ชุมชนตลาดโบราณบ้านสาขลา ที่ช่วยสละเวลา และความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนและวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพื่อเป็นความรู้ ให้คณะผู้วิจัย และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่สนับสนุนในการทำงานวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

References

Boonyapakdee, Wiwatchai. (2007). *Tourism Resources in Thailand.* Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University, 286. Nonthaburi: STOU. (in Thai)

Emphan, Datchanee. (2007). *Community Based Tourism development and homestay events.* Bangkok: Text and Journal publication.

Etsuko, Okazaki. (2008). *A Community-Based Tourism Model: Its Conception and Use.* Journal of Sustainable Tourism, 16(5), 511 - 529.

Haywood, K. Michael. (1988*). Responsible and responsive tourism planning in the community.*Tourism Management, 9(2), 105 - 118.

Loedlukthanathan, Sirikorn. (2007). *An action research for sustainable river tourism program development in Kwai Noi, Kanchanaburi province*. Master thesis, M.S. (Planning and Management Ecotourism). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. (in Thai)

Nopparat Satarat. (2010). *Sustainable management of community-based tourism in Thailand.* National Institute of Development Administration/Bangkok.

Ohrisdska-Olson et al. (2010). *Creative Tourism Business Model and its Application in Bulgaria.* Proceedings of the Black Sea Tourism Forum 'Cultural Tourism – The Future of Bulgaria,' 2010. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=1690425

Pimpandee, Kreangsak. et al. (2011). *Strategic of sustainable tourism Development*. Case study: The Development of Sakla community to Culture Tourism and Sustainable Tourism. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. (in Thai)

Praprutkit, S. (2010). *An Evaluation of Attraction Site in Amphur Muang, Changwad Trad to Create the Ecotourism Route.* Master thesis, M.Sc. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. (in Thai)

Sotear, Ellis. (2011). *Community based tourism in Cambodia: exploring the role of community for successful implementation in least developed countries.* Retrieved from https://ro.ecu.edu.au/theses/451

Srirathu, Vipha. (2008). *Eco-tourism Potential of Amphoe Khao Kho, Phetchabun Province.* Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Swarbrooke, John. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Wallingford, UK: CABI.

Tancharoen, Sudthanom. (2017). *Community Based Tourism Management and Sustainable Tourism Development of Bangkantaek Community in Samutsongkhram Province.* Phetchaburi Rajabhat University, 8(2), 32 - 41.

Thailand CBT Network Coordination Center. (2017). *Community Based Tourism Activities.* Retrieved From https://thaicommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbtproduct/

Tourism Western Australia. (2009). *"Tourism Australia".* Annual Report. 2009 - 2010.

World Tourism Organization. (2011). *The Travel& Tourism Competitiveness* Report2011. Retrieved From https://www.ryt9.com/s/bot/1474787

Wurzburger, Rebecca. (2009). *Creative Tourism: A Global Conversation.* Creative Tourism in Santa Fe, USA: New Mexico.

Wisudthiluck, Suddan et al. (2014). Creative Tourism in Thailand: Problems and Obstacles Case Studies of Ceramic and Cotton Quilt Making.Thammasat Review 17(1) January - June, 2014 pp.163 - 179. Paper presented at ICOT 2014, the International Conference on 25 - 28 June, 2014 Dalian, China.

Natthakan Rongthong, M.A. (Hotel and Tourism management) Lecturer of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University.

Vongvipha Thosuwonchinda, M.A. (International of Tourism and Hotel management), Lecturer of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University.